आधारभूत अस्पताल भवन निर्माण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७७

प्रस्तावनाः नेपाल सरकारले गरेको स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्वास्थ्य भवन निर्माण सम्वन्धी कार्यलाई कार्यान्वयन गर्न जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ को दफा ६४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले यो निर्देशिकामा जारी गरेको छ।

१. स्वीकृत स्टयाण्डर्डहरु अनुरुप निर्माण गर्नेः आधारभूत अस्पतालहरूको भवन निर्माण गर्दा नेपाल सरकारले जारी गरेको राष्ट्रिय भवन संहिता, २०७७, स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास मापदण्ड, २०७३, स्वास्थ्य भवन पूर्वाधार डिजाईन तथा निर्माण निर्देशिका (पहिलो संशोधन), २०७७ को पालना गरी तोकिएको स्टाण्डर्ड डिजाइन नक्सा अनुरुप निर्माण गर्नु पर्नेछ।

२. स्थलगत वस्तुस्थिती अनुसार नमुना नक्सा स्थानीयकरण गर्ने : माथि उल्लेख गरिएझैं यी नमुना डिजाइनहरु स्वास्थ्य सेवा प्रयोजनका लागि आवश्यक पर्ने स्थान त्यसका नाप र विभिन्न कोठा वा अन्य स्थान बीचको अन्तरसम्बन्ध सम्बन्धी अवधारणाको दस्तावेज मात्र हो। तसर्थ यसको प्रयोग गर्दा कार्यान्वयनकर्ता निकायले सो नमुना नक्सा प्रयोग पूर्व निर्माणस्थलको विस्तृत सर्भे तथा वस्तुस्थितिको अध्ययन (Need Assessment) गर्नु पर्नेछ । सो अध्ययनको आधारमा नमुना नक्सालाई सो निर्माणस्थलको अवस्थासँग सामञ्जस्य हुने गरी अनुस्थापन गर्नु पर्नेछ। यसो गर्दा यदि आवश्यक भएमा नक्साको मर्म तथा अवधारणामा सारभूतरुपमा परिवर्तन नहुने गरी नक्सालाई परिमार्जन पनि गर्न सकिनेछ। उदाहरणका लागि यदि जग्गा स्लोपमा छ भने Split Levelमा डिजाइन गर्दा अर्ध-भूमिगत तलाहरु निर्माण गर्ने गरी डिजाइन संशोधन गर्नुपर्ने हुनसक्छ। परिसरमा पहिल्यै केहिं नयाँ भवन भवनहरु विद्यमान भए ती भवनहरुको समेत सदुपयोग हुने गरी डिजाइन गरिनु पर्नेछ। यसका लागि विद्यमान भवनहरुको अवस्थाको अध्ययन गरी निम्नानुसार गर्नु पर्दछ।

२.१. प्रयोजन परिवर्तन गर्नेः परिसरमा विद्यमान भवनहरुको सदुपयोग गर्ने योजना गर्दा यदि ती भवनहरुको प्रयोजन अस्पतालको समग्र लेआउट र सेवाहरुको अन्तरसम्वन्धसँग सामञ्जस्य नभएमा त्यस भवनको प्रयोजनलाई परिवर्तन गरी सामञ्जस्यता कायम गर्ने योजना गरिनु पर्दछ। यससँग सम्बन्धित केहि अवस्थाहरुमा गर्न सकिने परिवर्तनहरु निम्नानुसार छन् ।

२.१.१. स्वास्थ्य चौकीबाट आधारभुत अस्पतालमा स्तरोन्नतीः यदि स्टाण्डर्ड डिजाइन अनुरुपको नयाँ भवन विद्यमान भएमा मौजुदा स्वास्थ्य चौकी भवनलाई अस्पतालको प्रशासनिक प्रयोजनमा परिवर्तन गर्ने, उक्त भवनको माथिल्लो तलामा रहेको आवास इकाइलाई यथावत राख्ने वा अन्य उपयुक्त प्रयोजनमा ल्याउने, बहुउद्देश्यीय कक्षलाई तालिम तथा सभा कक्षको रुपमा प्रयोग गर्ने। यसरी योजना गरे पश्चात् यी प्रयोजनका कोठाहरु स्टाण्डर्ड डिजाइनबाट हटाई अन्य आवश्यक प्रयोजनका कोठाहरु मात्र राखी नयाँ निर्माणका लागि स्टाण्डर्ड डिजाइन परिमार्जन गर्नु पर्नेछ।

२.१.२. प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र बाट आधारभुत अस्पतालमा स्तरोन्नतीः यदि प्रा.स्वा.के.को स्टाण्डर्ड डिजाइन अनुरुपको नयाँ भवन विद्यमान भएमा त्यस भवनमा रहेका अस्पतालका सेवाहरुलाई यथावत प्रयोग गर्ने गरी त्यसमा नभएका इमरजेन्सी इकाई, अपरेशन थियटर आदि मात्र निर्माण गर्नु पर्नेछ। यदि स्टाण्डर्ड BEONC

(Basic Emergency Obstetrics and Newborn Care)को भवन भए त्यसलाई अपरेशन थियटरमा परिणत गर्ने, दुई कोठे स्टाण्डर्ड Birthing Center भए CSSD वा ल्यावमा परिवर्तन गर्न सकिनेछ। यसरी विद्यमान भवनहरुमा समावेश भएका प्रयोजनका कोठाहरु स्टाण्डर्ड डिजाइन बाट हटाई अन्य आवश्यक प्रयोजनका कोठाहरु मात्र राखी नयाँ निर्माणको लागि स्टाण्डर्ड डिजाइन परिमार्जन गर्नु पर्नेछ।

२.२. <u>भवनको स्ट्रक्चरको अवस्था</u>: Condition Assessment गरि भवनको स्ट्रक्चरको अवस्था हेरी निम्नानुसार गर्ने।

२.२.१ <u>मर्मत सम्भार गर्ने</u>: यदि विद्यमान भवन आ.व. २०६१/६२ भन्दा पछाडि शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभागबाट निर्माण भएको वा त्यस भन्दा अगाडि निर्माण भएका राष्ट्रिय भवन संहिता अनुरुप भएको भए ती भवनहरुलाई आवश्यकतानुसार मर्मत संभार गरी यथोचित अस्पताल प्रयोजनका लागि कोठाहरु परिमार्जन गरी प्रयोग गर्नु पर्नेछ।

२.२.२ <u>पुराना भवन भत्काउने</u> : यदि विद्यमान भवन आ.व. २०६१/६२ भन्दा अगाडि निर्माण भएको र राष्ट्रिय भवन संहिता अनुरुप नभएको र कमजोर एवं जीर्ण अवस्थामा रहेको भए यस्ता भवनहरु भत्काई स्टाण्डर्ड डिजाइन अनुरुप नयाँ भवन निर्माण गर्नु पर्नेछ।

३. <u>भवन निर्माणका लागि गरिनु पर्ने कार्यहरु</u>: यस कार्यक्रम अन्तर्गतका भवनहरु निर्माण गर्न निम्नानुसार डिजाइन तथा अध्ययन कार्यहरु गर्नु पर्ने छ ।

१. जग्गा सर्वेक्षण (Topographical Survey) २. साइट प्लान तयार गर्ने ३. माटो परिक्षण (Geo-technical Investigation) ४. आर्किटेक्चरल डिजाइन (Conceptual and Detailed Drawing) ५. स्ट्रक्चर डिजाइन ६. स्यानिटरी डिजाइन ७. इलेक्ट्रिकल (Lighting, Telecommunication and data networking, security system, fire alarm system) ८. सुरक्षा संयन्त्र (Security System)	९. अग्नी नियन्त्रण प्रणाली (Fire fighting system) १०. ल्याण्डस्केप डिजाइन ११. HVAC डिजाइन १२. इन्टेरियर डिजाइन १३. विस्तृत लागत अनुमान र बोलपत्र कागजात, स्पेशिफिकेशन तयारी १४. नक्सा पास तथा निर्माण स्वीकृती १५. बोलपत्र प्रक्रिया तथा ठेक्का सम्झौता निर्माण व्यवस्थापन, सुपरभिजन तथा कार्य सम्पन्न

४. <u>जनशक्तिको ब्यवस्था</u>: माथि उल्लिखित कार्यहरु गर्न सम्बन्धित स्थानीय तहले आवस्यक प्राविधिक जनशक्ति (इन्जिनियर) नियुक्त गरी निर्माण व्यवस्थापन र गुणस्तरको सुनिश्चितता गर्नु पर्दछ। निर्माणको नियमित अनुगमनको ब्यवस्था सम्वन्धित तहबाट हुनु पर्नेछ। यस प्रकारको प्राविधिक सेवाहरुको लागि खर्च आयोजनाको कन्टिन्जेन्सी रकमबाट व्यवस्था गर्न सकिने छ।

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

5-bed Primary Hospital Block (B3)

Table 1: Preliminary Cost Estimate	
Ground Floor	981.33
First Floor	185.85
Second Floor	
Total Built-up area (sq.m.)	1,167.18
Plinth Area rate (NPR)	61,000.00
Total cost estimate (NPR)	71,197,980.00

Table 2: Land requirement (in sqm)	
Ground Coverage area	981.33
Required Land Area (keeping 60% of the land open as per municipal byelaws)	**3,561.16**
	7 ropani

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

NHSSP Nepal Health Sector Support Programme

10-bed Primary Hospital Block (B2)

Table 1: Preliminary Cost Estimate	
Ground Floor	1,776.00
First Floor	
Second Floor	
Total Built-up area (sq.m.)	1,776.00
Plinth Area rate (NPR)	61,000.00
Total cost estimate (NPR)	108,336,000.00

Table 2: Land requirement (in sqm)	
Ground Coverage area	1,776.00
Required Land Area (keeping 60% of the land open as per municipal byelaws)	4,578.63
	9 ropani

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

NHSSP Nepal Health Sector Support Programme

15-bed Primary Hospital Block (B1)

Table 1: Preliminary Cost Estimate	
Ground Floor	1,696.00
First Floor	1,266.00
Second Floor	
Total Built-up area (sq.m.)	2,962.00
Plinth Area rate (NPR)	61,000.00
Total cost estimate (NPR)	180,682,000.00

Table 2: Land requirement (in sqm)	
Ground Coverage area	1,696.00
Required Land Area (keeping 60% of the land open as per municipal byelaws)	4,578.63
	9 ropani

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
रामशाहपथ, काठमाडौं

NHSSP Nepal Health Sector Support Programme